

اعتقادات و باورهای عامیانه مردم گیلان

www.ketab.ir

گردآورنده:
همایون میره‌جینی

با همکاری:
سهیلا صائبی

سرشناسه	: میره جینی، همایون، ۱۳۴۴-
عنوان و نام پدیدآور	: اعتقادات و باورهای عامیانه مردم گیلان / گردآورنده همایون میره جینی ؛ با همکاری سهیلا صائبی ؛ ویراستار سیدوحید حسن نژاد.
مشخصات نشر	: رشت: باران نقره ای، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۳۴۰ ص.
شابک	: 978-622-6196-28-4
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص ۳۳۳ - ۳۴۰.
موضوع	: فرهنگ عامه -- ایران -- گیلان
موضوع	: Folklore -- Iran -- Gilan
شناسه افزوده	: صائبی، سهیلا، ۱۳۴۹-
رده بندی کنگره	: GR۲۹۱/۲
رده بندی دیویی	: ۳۹۸/۰۹۵۵۲۳
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۴۱۷۷۵۳
اطلاعات رکورد کتابشناسی	: فیبا

انتشارات باران نقره ای

نشانی دفتر مرکزی: رشت، خیابان تختی، پاساژ تختی، طبقه دوم.
تلفن تماس: ۰۱۳-۳۳۲۶۱۷۸۰ و ۰۹۱۲۲۸۱۷۰۲ و ۰۹۳۶۵۶۰۶۲۸۱

سایت: www.baranpub.com نشانی الکترونیک: Pub.baran@gmail.com

اعتقادات و باورهای عامیانه مردم گیلان

گردآورنده: همایون میره جینی

ناشر: انتشارات باران نقره ای

با همکاری: سهیلا صائبی

ویراستار: سیدوحید حسن نژاد

طرح روی جلد: عباس میره جینی

حروفچینی و صفحه آرایی: هنر و اندیشه

نوبت چاپ اول: ۱۴۰۰

چاپ: لاله

قیمت: ۷۵۰۰۰ تومان

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۱۹۶-۲۸-۴

کلیه حقوق برای مولف و ناشر محفوظ می باشد.

گیلان، باریکه‌ای کوچک و سرسبز در حاشیه‌ی جنوبی دریای خزر همواره مأمن و مأوای مردمانی با فرهنگ بوده است، مردمی که قرن‌ها میراث‌دار آیین‌ها و باورداشت‌های کوناگون بوده‌اند و آنها را سینه به سینه از نسل‌های گذشته دریافت و حفظ کرده‌اند. گیل، تالش، لات‌ها، آذری‌ها، لرها، کردها و گالش‌ها، اقوام ساکن در گیلانند که جدای از قدمت و صالت فرهنگی خود، همیشه سعی کرده‌اند مروج آداب و رسوم خود باشند. به عبارتی دیگر گیلان سرزمینی با تنوع قومی و زبانی در شمال ایران است که هرچند وسعت زیادی ندارد ولی کوناگونی فرهنگی در آن، بیش از هر جای دیگر ایران است. دیرگاهی است که اقوام کوناگون در گیلان همزیستی مسالمت‌آمیزی دارند و در عین حال، ویژگی‌های قومی و کوشی خود را نیز حفظ کرده‌اند. آنان برای هر کدام از مناسبت‌ها، شغل‌ها، فعالیت‌ها و رفتارها، باورداشت‌های متنوعی داشته و دارند. (البته برخی آیین‌ها، کم و بیش امروزه هم پا برجاست، مثلاً وقتی بهار از راه می‌رسد صدای نوز خوانان، گوش هرشنونده‌ای را نوازش می‌دهد و آنان را به استقبال از طراوت و شادابی بهار فرا می‌خواند.

خانه‌تکانی، چهارشنبه‌سوری، قاشق‌زنی، نوروزخوانی، هفت‌شیرینی‌های خانگی، رنگ‌آمیزی تخم‌مرغ، دوخت لباس‌های محلی، دید و بازدید و مراسم تحویل سال با استخاره قرآن و ده‌ها مراسم دیگر، جزو آداب و رسومی هستند که در باور مردمان این سامان، ریشه دارند. سفیدکردن دیوارهای گلی با آب آهک، شستن فرش‌ها در آب رودخانه‌ها، پیش از فرارسیدن سال نو، از جمله مراسمی هستند که به زندگی طراوت و تازگی می‌بخشد. زنان روستایی با خواندن ترانه‌های شاد محلی هنگام زفت و روب خانه، طلایه‌داران اعلام نزدیک شدن نوروز هستند.

در باور عامیانه، رفتارها و گفتارها، هنگام تحویل سال، در خوب یا بد سپری شدن سال پیش‌رو، اثرگذار است. برخی از این باورها را در کتب تاریخی می‌خوانیم و بسیاری دیگر نیز باورهای شفاهی‌اند که باید جمع‌آوری و ثبت شوند. برخی باورها از این قرارند:

- کسی که هنگام سال تحویل و روز نوروز لباس نو بپوشد، تمام سال از کارش

خبرسند خواهد بود.

- هنگام سال تحویل باید از اندوه و غم دوری کرد، تا تمام سال، غم و اندوه از شخص دور باشد.

- روز نوروز نباید دارو خورد زیرا بد یمن است.

- هر کس در بامداد نوروز، پیش از آن که سخن گوید، شکر بچشد و با روغن زیتون تن خود را چرب کند، در همه سال از بلاها به دور خواهد ماند.

- هر کس بامداد نوروز، پیش از آن که سخن گوید، سه مرتبه غسل بچشد و سه پاره موم دود کند، از هر دردی شفا می یابد.

- کسانی که مرده اند، سالی یک بار، هنگام نوروز، روحشان به خانه بر می گردد پس باید خانه را تمیز و عطرآگین و چراغ را روشن کرد.

- کسی که روز نوروز گریه کند، تا پایان سال اندوه، او را رها نمی کند.

- اگر شخص، قصد مسافرت دارد پیش از سیزده نباید سفر کند. روز چهاردهم، سفر کردن خوش یمن است. این دیدگاه در دیگر امور و مناسبت ها نیز وجود داشت. اقوام ساکن در گیلان، به علت وضعیت خاص قلمی و محیطی باورهای گوناگونی در ذهن شان نقش بسته است. از خواستگاری تا عروسی، از دنیا آمدن نوزاد تا هنگام مردن، هریک، آداب و رسوم ویژه دارد. باور دارند وقتی خروس، دم در خانه بخواند مهمان می آید یا در شبی که باران می آید اگر شغال زوزه بکشد، هوا آفتابی می شود. مردم گیلان با این باورها همراه بوده است و کم و بیش امروزه هم به آن اعتقاد دارند. برای همین وقتی لباس تازه می پوشند با آن به مراسم عزاداری نمی روند یا وقتی نوزاد خوابیده، نمی گذارند کسی از روی آن رد شود چون بر این باورند که بچه، بزرگ نمی شود. به علت زندگی مسالمت آمیز و ارتباط گسترده فرهنگی اقوام گیلانی و نزدیکی بیش از حد شهرها و روستاها، مشترکات بسیاری در باورداشت های آنان دیده می شود. برای همین، برخی از باورها با تفاوت بسیار اندک، بین اقوام رایج است. باید به این نکته اشاره کرد که باورداشت ها، در تاز و پود زندگی، تنیده شده اند و جدا کردن آنها امکان پذیر نیست. هرچند ممکن است این باورها کم رنگ شده باشند ولی انسان در موقعیت خاص، خواسته یا ناخواسته به اعتقادات دینی و باورهای عرفی پناه می برد. چرا که در ناخودآگاه خویش، به تأثیر نیروهای ماورایی در زندگی باور دارد.

فهرست مطالب

۳.....	مقدمه.....
۱۱.....	نوروز در ایران.....
۱۱.....	پیشواز نوروز در گیلان.....
۱۳.....	سبزه سبز کردن.....
۱۳.....	سفره‌ی هفت‌سین.....
۱۴.....	خرید نوروز.....
۱۵.....	لباس عید.....
۱۵.....	تحويل سال.....
۲۰.....	روز سلطان.....
۲۰.....	هدیه‌ی عید نوروز.....
۲۰.....	فرستادن هدیه برای نامزد.....
۲۱.....	ناهار یا شام پس از تحويل سال.....
۲۱.....	نوروز خوانی.....
۲۶.....	چهارشنبه آخر سال.....
۳۲.....	چهارشنبه خاتون.....
۳۳.....	هفت سین نوروز.....
۳۴.....	سبزه‌ی نوروز.....
۳۶.....	آش سبزه.....
۳۶.....	آش سبزه.....
۳۶.....	خانه تکانی یا دیچین و اچین (گیلکی) یا پچین و آچین (تالشی).....
۳۸.....	آتیل پاتیل.....
۳۸.....	بره‌گردانی.....
۴۰.....	آینه تاودانی (آینه انداختن).....
۴۰.....	آینه تکم.....
۴۱.....	خرس آبونی (خرس بازی).....
۴۲.....	رابچره (رابچرک).....
۴۳.....	چگونگی اجرای نمایش.....
۴۴.....	عروس گوله‌ی (عروسه گوله‌ی).....
۵۴.....	پیره به بو.....
۵۶.....	روایت‌های مختلف عروس گوله‌ی در گیلان.....

۵۷	 خیمه شب بازی
۵۷	 میمون بازان
۵۷	 آتش بازان
۵۸	 مطربان دوره گرد
۵۸	 قاشق زنی
۵۹	 شال اندازی
۶۰	 قورشخ آدی
۶۱	 مورغانه جنگ (بیج بیج)
۶۲	 خانه پازنی
۶۵	 ترکه زنی
۶۵	 فال گوش
۶۶	 بخت گشایی
۶۶	 بار عام
۶۶	 شمایل گردان ها
۶۷	 سرگرمی ها
۶۷	 باورهای درباره نوروز
۸۰	 اربا دوشاب
۸۲	 انواع شیرینی و حلوا در گیلان
۸۴	 درست کردن حلوا
۸۴	 حلوائ دنگی (دنگی حلوا)
۸۶	 تهیه سمنو
۸۷	 نوروز بل املش
۸۸	 لال شوش زنی
۸۹	 تقویم گیلان
۹۳	 گاه شمار شغل و فعالیت
۹۳	 گاه شماری با منشاء فصلی
۹۵	 باورهای درباره تقویم
۹۵	 باورهای عمومی درباره ی رسم و رسوم ازدواج در گیلان
۹۶	 شیوه ی خواستگاری و ازدواج در گیلان
۹۷	 ازدواج ناف به ناف (نشون پکر)
۹۸	 ازدواج اجباری
۹۸	 ازدواج نذر سید
۹۸	 ازدواج کیله دوشته یا فرار دختر